

สิริวรรณ นันทจันทุล 2554: การวิเคราะห์และเปรียบเทียบคำพ้องความ “พระมหากษัตริย์” ในวรรณคดี
เฉลิมพระเกียรติ ปรินญาปรัชญาคุณภูมิต (ภาษาไทย) สาขาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รองศาสตราจารย์ไฉศักดิ์ กิ่งคำ, Ph.D. 1,111 หน้า

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบคำพ้องความ “พระมหากษัตริย์”
ในวรรณคดีเฉลิมพระเกียรติสมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยธนบุรี และสมัยรัตนโกสินทร์ ด้านการสร้างคำ
ที่มาทางภาษา ประเภททางความหมาย และโลกทัศน์ของคนไทยที่มีต่อพระมหากษัตริย์ผ่านคำพ้องความ
“พระมหากษัตริย์” รวมทั้งเพื่อจัดทำศัพทานุกรมคำพ้องความ “พระมหากษัตริย์” โดยได้วิเคราะห์ข้อมูลจาก
วรรณคดีเฉลิมพระเกียรติสมัยสุโขทัย 4 เรื่อง สมัยอยุธยา 4 เรื่อง สมัยธนบุรี 1 เรื่อง และสมัยรัตนโกสินทร์
59 เรื่อง รวมทั้งสิ้น 68 เรื่อง เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติร้อยละ

ผลการวิจัยพบคำพ้องความ “พระมหากษัตริย์” ในวรรณคดีเฉลิมพระเกียรติ จำนวน 3,572 คำ พบว่า
ด้านการสร้างคำมี 5 แบบ แบบที่พบมากที่สุด ได้แก่ การสร้างคำแบบคำประสม รองลงมาได้แก่ คำสมาสแบบ
ประยुคต์ คำสนธิ คำมูล และคำซ้อน ตามลำดับ ด้านที่มาทางภาษาพบ 16 แบบ แบบที่พบมากที่สุด ได้แก่ แบบ
คำบาลี คำสันสกฤต รองลงมาได้แก่ แบบคำไทย คำบาลี คำสันสกฤต แบบคำไทย คำเขมร คำบาลี คำสันสกฤต
แบบคำเขมร คำบาลี คำสันสกฤต แบบคำไทย คำสันสกฤต แบบคำไทย แบบคำสันสกฤต แบบคำไทย คำเขมร
แบบคำไทย คำเขมร คำสันสกฤต แบบคำไทย คำบาลี แบบคำบาลี แบบคำเขมร คำสันสกฤต แบบคำไทย
คำเขมร คำบาลี แบบคำเขมร คำบาลี แบบคำเขมร และแบบคำอังกฤษ ตามลำดับ ด้านประเภททางความหมาย
พบคำความหมายแฝงมากที่สุด มีความหมายเชื่อมโยงกับเทพเจ้า รองลงมาพบคำความหมายตรง มีความหมาย
ที่แสดงความเป็นผู้ยิ่งใหญ่มากที่สุด ด้านโลกทัศน์ที่ผู้ประพันธ์มีต่อพระมหากษัตริย์ผ่านคำพ้องความ
“พระมหากษัตริย์” พบ 5 แบบ แบบที่พบมากที่สุดได้แก่ พระมหากษัตริย์แบบผู้ปกครอง รองลงมาได้แก่
พระมหากษัตริย์แบบเทวราชา พระมหากษัตริย์แบบพุทธราชา พระมหากษัตริย์แบบธรรมราชา และ
พระมหากษัตริย์แบบปิตุราชา ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบคำพ้องความ “พระมหากษัตริย์” ในวรรณคดีเฉลิมพระเกียรติ 4 สมัย พบว่า
ในวรรณคดีเฉลิมพระเกียรติสมัยรัตนโกสินทร์ ปรากฏคำพ้องความ “พระมหากษัตริย์” มากที่สุด รองลงมา
ได้แก่ สมัยอยุธยา สมัยธนบุรี และสมัยสุโขทัย ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบด้านการสร้างคำพบว่า สมัยสุโขทัย
สมัยอยุธยา และสมัยรัตนโกสินทร์ พบการสร้างคำ 5 แบบ สมัยธนบุรีพบ 3 แบบ ในสมัยรัตนโกสินทร์พบคำ
ประสมมากที่สุด สมัยธนบุรีพบคำสมาสแบบประยुคต์มากที่สุด ด้านที่มาทางภาษา สมัยอยุธยาพบแบบที่ 5
คำบาลี คำสันสกฤต มากที่สุด สมัยรัตนโกสินทร์พบแบบที่ 6 คำไทย คำบาลี คำสันสกฤตมากที่สุด ด้านประเภท
ทางความหมาย สมัยธนบุรีพบคำความหมายแฝงมากที่สุด สมัยสุโขทัยพบคำความหมายตรงมากที่สุด ด้าน
โลกทัศน์ที่ผู้ประพันธ์มีต่อพระมหากษัตริย์พบว่า สมัยธนบุรีพบพระมหากษัตริย์แบบผู้ปกครองมากที่สุด สมัย
อยุธยาพบพระมหากษัตริย์แบบพุทธราชามากที่สุด สมัยสุโขทัยพบพระมหากษัตริย์แบบธรรมราชามากที่สุด
สมัยรัตนโกสินทร์พบพระมหากษัตริย์แบบเทวาราชามากที่สุด ส่วนพระมหากษัตริย์แบบปิตุราชาพบเฉพาะ
ในสมัยรัตนโกสินทร์ ศัพทานุกรมคำพ้องความ “พระมหากษัตริย์” จัดหมวดหมู่คำศัพท์ตามโลกทัศน์ที่มีต่อ
พระมหากษัตริย์ 5 แบบ